

Прикладка як різновид означення.
Написання непоширених
прикладок через дефіс.
Прикладки, що беруться в лапки

Сьогодні на уроці ти...

- дізнаєшся про прикладку як різновид означення;
- навчишся визначати прикладки у реченнях;
- навчишся писати непоширені прикладки через дефіс і прикладки, що беруться в лапки.

Пригадай

**Другорядні члени
речення...**

означення, додаток, обставина.

**Означення
бувають...**

узгоджені та неузгоджені..

**Узгоджені
означення
виражаються...**

прикметниками,
дієприкметниками, займенниками,
порядковими числівниками,
дієприкметниковими зворотами.

**Неузгоджені
означення
виражаються...**

іменниками в непрямих відмінках,
присвійними займенниками,
неозначеною формою дієслова,
прислівниками,
словосполученнями.

Прикладка – це означення, яке виражене іменником та стоїть у тому ж числі й відмінку, що й означуване ним слово.

професію:
водій Микола;

рід занять:
студентка
Ольга;

**Приклади
можуть
вказувати на**

національність:
українка Оксана;

*родинні
стосунки:*
сестриця Оленка

вік: **дід Іван;**

*соціальне
походження:*
селянка Галя.

Прикладки можуть бути власними назвами міст (місто **Київ**), сіл (село **Калинівка**), річок (річка **Черемош**) і под.

Прикладки можуть означати якісну характеристику особи чи предмета: **красень** Київ, дуб-**велетень**, місто-**гігант**.

Прикладка може пояснювати будь-який член речення.

Зверни увагу!

Із двох іменників – власного імені людини і загальної назви – прикладкою є **загальна назва: учителька Галина Петрівна; дядько Семен.**

Якщо власна назва не є ім`ям людини, то саме вона є прикладкою: озеро **Світязь**, Дніпро-ріка.

Прикладка

```
graph TD; A[Прикладка] --> B[Поширена  
(виражена  
словосполученням —  
школа імені Лесі  
Українки)]; A --> C[Непоширена  
(виражена одним  
словом —  
трава-веснянка)];
```

Поширена
(виражена
словосполученням —
школа **імені Лесі**
Українки)

Непоширена
(виражена одним
словом —
трава-веснянка)

Прикладку й означуване нею слово пишуть:

Окремо	Через дефіс
Прикладка означає видову (або одиничну) назву і стоїть після означуваного слова, яке має родове значення: ріка Дніпро , квітка троянда	Прикладка-власна назва стоїть перед словом, що має родове значення: Дніпро-ріка , троянда-квітка
Прикладка стоїть перед означуваним нею словом і своїм значенням близька до прикметника: красуня (=красива) дівчина; велетень (=великий) юнак	Близька своїм значенням до прикметника прикладка стоїть після означуваного нею слова: дівчина- красуня ; юнак- велетень

Якщо ж не можна встановити, яке з двох слів за значенням ширше, а яке вужче, прикладку з означуваним нею словом пишуть через дефіс: думи-мрії

Прикладки, що означають назви газет, журналів, творів мистецтва, заводів, пароплавів і под., пишуть із великої літери й беруть в лапки:
газета «**Перспектива Оболоні**»; опера «**Тарас Бульба**»

Складні сполучення, що називають рослини, пишуть через дефіс:
сон-трава, розмай-зілля, мати-й-мачуха

Порівняй

трава звіробій

звіробій - трава

**родове
значення**

**видова
назва**

**видова
назва**

**родове
значення**

Запам`ятай !

- Якщо спочатку йде **родове** поняття, а потім **видове**, то прикладка пишеться **окремо**, якщо ж спочатку йде **видове** поняття, а потім – **родове**, то через дефіс.
- **Винятки:** жук-короїд, льон-довгунець, заєць-русак, гриб-паразит (прикладка тут входить до складу терміна).

Порівняй

ріка Дніпро

Дніпро - ріка

Загальна

Власна

Власна

Загальна

Запам`ятай!

- Якщо спочатку йде **загальна** назва, а потім **власна**, то прикладка пишеться **окремо**, якщо навпаки – то **через дефіс**.

Порівняй

красуня дівчина

Дівчина - красуня

Близька за
значенням до
прикметника

Означуване
слово

Означуване
слово

Близька за
значенням до
прикметника

Красуня == красива

Запиши речення, підкресли прикладки, вкажи, чим вони виражені; поясни правила написання прикладок.

1. А вночі вересень - чародій трусив з неба зорі, немов яблуна з райського саду. 2. Український степ по-своєму чарівний і величний. Його красу змалював ще великий Гоголь у повісті «Тарас Бульба». 3. Один тільки дядько Самійло не піддавався воронячим чарам. 4. Андрій навчається в Харківському державному університеті імені Каразіна.

Домашня робота:

1. Запиши речення, підкресли прикладки:

- Село Троянівка гніздиться в долині.
- Троянівка ще спала, хоч по деяких хатах уже світилося.
- Раннім присмерком дід Дунай добрався в прибузький присілок.
- Дивний гук пронісся над тихим Дунаєм.
- Десь далеко стукає калатало нічного сторожа.
- Сторож-дід змете з порога сніг і слід твоїх чобіт.

2. Вивчити теоретичний матеріал стор. 49-50, впр. 2 (усно), впр. 3 письмово.

3. Сфотографувати письмову роботу та надіслати мені на освітню платформу для дистанційного навчання HUMAN або на електронну адресу [altinbaeva_l_m@school55](mailto:altinbaeva_l_m@school55.com)

Дякую за роботу!
До зустрічі!

